

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต วัดทุ่งสะเดียง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็นดังนี้

๔.๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๔ ปัญหา และข้อเสนอแนะในความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๖ สรุปองค์ความรู้การวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนโดยประมาณ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๔๕)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
๑. เพศ		
หญิง	๑๔๓	๔๑.๔
ชาย	๒๐๒	๕๘.๖
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๖๘	๑๙.๗
๒๑-๔๐ ปี	๒๑๑	๖๑.๒
๔๑-๖๐ ปี	๓๘	๑๑.๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๘	๘.๑
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐
๓. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๕๘	๑๖.๘
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	๑๘๒	๕๒.๘
ปวส/ปริญญาตรี	๗๖	๒๒.๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๙	๘.๔
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐
๔. อาชีพ		
กักขฬสามเณร	๗๗	๒๒.๓
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๙๗	๕๗.๑
นักเรียน/นักศึกษา	๗๑	๒๐.๖
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๖ และเพศหญิง จำนวน ๑๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑-๔๐ ปี จำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ รองลงมา คือ มีอายุ ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗ อายุ ๔๑-๖๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ และอายุตั้งแต่ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๘ รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับปวส. ปริญญาตรี จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ รองลงมาคือ ภูิกษุสามเณร จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓ และนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖ ตามลำดับ

๔.๒ ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑.ด้านการประเมินสถานะแวดล้อม ๒.ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า ๓.ด้านการประเมินกระบวนการและ ๔.ด้านการประเมินผลผลิตโดยภาพรวมรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การประเมินสถานะแวดล้อม	๓.๙๔	.๗๙๔	มาก

๒. การประเมินปัจจัยนำเข้า	๓.๘๒	.๗๑๓	มาก
๓. การประเมินกระบวนการ	๔.๐๑	.๗๑๗	มาก
๔. การประเมินผลผลิต	๔.๐๕	.๗๑๑	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	๓.๙๖	.๖๒๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม

(n = ๓๘๔)

ลำดับ	การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการวางแผนการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ	๔.๑๔	๑.๑๙๗	มาก
๒.	มีการวางแผนการบริหารจัดการโดยการเปิดรับฟังความคิดเห็น	๓.๙๒	๑.๐๔๓	มาก
๓.	มีการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต	๔.๐๓	๑.๐๓๘	มาก
๔.	มีการวางแผนดำเนินการบริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๙๐	.๙๙๙	มาก
๕.	มีการจัดทำแผนการบริหารจัดการเพื่อรองรับความเสี่ยง	๓.๘๘	๑.๐๒๓	มาก
๖.	มีการจัดร่างหลักสูตรการฝึกอบรม ภาคปรีชา คือ รับฟังการบรรยายธรรม	๓.๘๒	๑.๐๙๐	มาก
๗.	มีการจัดร่างหลักสูตรการฝึกอบรม ภาคปฏิบัติ คือ ฝึกเจริญภาวนา	๓.๙๘	.๙๗๘	มาก
๘.	มีการวางแผนปฏิบัติการ มีเทคนิค/ขั้นตอนและวิธีการฝึกอบรมปฏิบัติธรรมชัดเจน	๓.๘๘	๑.๐๐๘	มาก

๙.	มีการวางแผนประกอบพิธีเปิด-ปิด เป็นไปอย่างราบรื่นและเหมาะสม	๓.๙๕	.๙๐๑	มาก
๑๐.	มีการจัดทำแผนพัฒนาที่มุ่งขยายผลไปยังกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น ๆ หรือเป้าหมายเชิงรุก	๓.๙๐	.๙๘๐	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		๓.๙๔	.๗๙๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๑.ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านประเมินปัจจัยนำเข้า

(n = ๓๔๕)

ลำดับ	การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการประชุมชี้แจงกฎ กติกา ระเบียบ วินัย ต่าง ๆ ของการอบรม	๓.๗๘	๑.๐๖๘	มาก
๒.	เน้นปฏิบัติธรรมสมาทานศีลทุกรูป ทุกคนก่อนเข้าสู่การอบรมอย่างเป็นทางการ	๔.๑๑	.๗๒๙	มาก
๓.	มีการบริหารจัดการในการเจริญภาวนาในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น การนั่ง นอน ยืน เดิน การรับประทานอาหาร	๓.๖๒	๑.๐๘๓	มาก
๔.	ในขณะยืนผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติกำหนดรู้อาการว่ากำลังยืนอยู่อย่างชัดเจน	๔.๐๔	.๘๗๔	มาก
๕.	ในขณะยืนผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติกำหนดรู้อาการคิดที่เกิดขึ้นได้	๓.๗๓	๑.๐๙๒	มาก
๖.	ในขณะนั่งผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติสามารถ			

	กำหนดอาการท้องพอง-ยุบได้	๓.๘๓	.๙๙๘	มาก
๗.	ในขณะที่นั่งผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติสามารถกำหนดรู้ในอาการนั่งได้	๓.๗๒	.๙๖๓	มาก
๘.	ในขณะที่นอนผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติกำหนดรู้อาการนอนจนกระทั่งหลับไปได้	๓.๗๘	.๙๘๕	มาก
๙.	ก่อนที่จะยืน เดิน นั่ง นอน ผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมกำหนดจิต (อยากเดินนอน) ได้	๓.๗๗	.๙๗๖	มาก
๑๐.	ในขณะที่อยู่ในอิริยาบถใดก็ตามจิตมีความปรารถนามีราคาผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม กำหนดรู้ได้	๓.๘๒	.๙๕๘	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		๓.๘๒	.๗๑๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒.ด้านประเมินปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๒) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านการประเมินกระบวนการ

(n = ๓๔๕)

ลำดับ	การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการทำแบบประเมินผลในการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรม	๓.๙๒	.๙๖๐	มาก
๒.	มีวิธีปฏิบัติและประเมินผลหลังจากจบการบริหารจัดการ	๓.๙๑	๑.๐๐๘	มาก
๓.	มีการเสนอความคิดเห็นในการสอบอารมณ์หลังปฏิบัติธรรม	๓.๙๒	๑.๐๖๗	มาก
๔.	มีการนำเสนอการปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น	๔.๑๕	.๘๓๗	มาก
๕.	มีการตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อให้การดำเนินการ			

	บริหารจัดการมีคุณภาพ	๓.๘๙	๑.๐๑๔	มาก
๖.	มีการประเมินผลก่อนหรือหลังการจัดอบรมปฏิบัติธรรม	๔.๐๖	.๙๒๕	มาก
๗.	มีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขณะเข้ารับการฝึกอบรม เพียงพอหรือไม่	๔.๐๙	.๙๘๖	มาก
๘.	มีการประชุมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดปฏิบัติ ธรรมทุกครั้ง	๔.๑๒	.๘๗๒	มาก
๙.	มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมอยู่ เป็นประจำ	๓.๙๔	๑.๐๑๔	มาก
๑๐.	มีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมปฏิบัติธรรมของ สำนักมีการกำหนดไว้อย่างเหมาะสม	๔.๐๗	.๙๒๙	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		๔.๐๑	.๗๑๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๓. ด้านประเมินกระบวนการ และ ๔ ด้านการประเมินผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลผลิต

(n = ๓๔๕)

ลำดับ	การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการติดตามประเมินผลปัญหาที่เกิดขึ้นของการ ดำเนินการบริหารจัดการเพื่อเข้าสู่การวางแผนป้องกัน และแก้ไข	๔.๑๐	.๙๐๒	มาก
๒.	มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของการ ดำเนินการบริหารจัดการทุกขั้นตอน	๔.๐๒	.๙๔๓	มาก

๓.	มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของการดำเนินการบริหารจัดการโดยการเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	๓.๙๑	.๙๓๖	มาก
๔.	มีการนำปัญหามาเป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารจัดการ	๔.๐๓	.๙๓๘	มาก
๕.	มีการปรับปรุงการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น	๔.๐๕	.๘๗๘	มาก
๖.	มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมชัดเจนเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน	๔.๑๔	.๗๖๘	มาก
๗.	มีการจำกัดจำนวนผู้ที่เข้าร่วมฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมปริมาณเหมาะสมเพื่อคุณภาพที่จะเกิดขึ้น	๔.๐๑	.๙๐๕	มาก
๘.	มีการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง	๔.๐๓	.๙๘๕	มาก
๙.	มีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่น	๓.๙๙	.๙๗๐	มาก
๑๐.	มีส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีความรู้ความสามารถ และทันต่อโลกและเหตุการณ์	๔.๒๐	.๙๕๘	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		๔.๐๕	.๗๑๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๔. ด้านการประเมินผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา และอาชีพ ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชน ที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการ
ปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ เปรียบเทียบระดับทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อ
พัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ

(n = ๓๔๕)

การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติ ธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต วัดทุ่งสะเดียง	เพศ				t	Sig.
	ชาย (คน)		หญิง (คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม	๓.๙๐	.๗๖๕	๓.๙๗	.๘๑๔	๒.๙๑๙	.๐๘๘
๒. ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า	๓.๗๙	.๗๐๙	๓.๘๔	.๗๑๗	.๙๐๙	.๓๔๑
๓. ด้านการประเมินกระบวนการ	๔.๐๐	.๗๐๑	๔.๐๒	.๗๓๐	.๐๙๑	.๗๖๓
๔. ด้านการประเมินผลผลิต	๔.๐๒	.๗๐๘	๔.๐๗	.๗๑๓	.๐๓๖	.๘๕๐
รวม	๓.๙๓	.๖๐๙	๓.๙๘	.๖๔๓	.๙๙๔	.๓๑๙

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t – test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็น
อิสระต่อกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการ
ปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่
แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมี
ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ
โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบทักษะความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอายุ (n = ๓๔๕)

การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติ						
ธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต		SS	Df	MS	F	Sig.
วัดทุ่งสะเดียง						
๑. ด้านประเมิน ปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๙๘	๓	๑.๗๓๓	๒.๗๙๕**	.๐๔๐
	ภายในกลุ่ม	๒๑๑.๔๒๗	๓๔๑	.๖๒๐		
	รวม	๒๑๖.๖๒๕	๓๔๔			
๒.ด้านการประเมิน ปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๕.๓๗๗	๓	๑.๗๙๒	๓.๖๐๓**	.๐๑๔
	ภายในกลุ่ม	๑๖๙.๖๑๗	๓๔๑	.๔๙๗		
	รวม	๑๗๔.๙๙๔	๓๔๔			
๓.ด้านการประเมิน กระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๐๘๐	๓	๓.๓๖๐	๖.๘๖๙**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๖๖.๘๑๓	๓๔๑	.๔๘๙		
	รวม	๑๗๖.๘๙๔	๓๔๔			
๔. ด้านการ ประเมินผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	๗.๑๖๖	๓	๒.๓๘๙	๔.๘๘๙**	.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๑๖๖.๕๙๗	๓๔๑	.๔๘๙		
	รวม	๑๗๓.๗๖๒	๓๔๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๗๕๐	๓	๒.๒๕๐	๕.๙๓๔**	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๒๙.๒๙๖	๓๔๑	.๓๗๙		
	รวม	๑๓๖.๐๔๕	๓๔๔			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน (Sig=๐.๐๐๑) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกันทุกด้าน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่และรายด้านทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม ๒) ด้านการประเมินนำเข้า ๓) ด้านการประเมินกระบวนการและ ๔) ด้านประเมินผลผลิต จำแนกตามอายุและเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่

โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดในตารางที่ ๔.๙

- ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑-๔๐ ปี	๔๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๓.๙๖	๔.๐๓	๓.๘๓	๓.๕๔
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓.๙๖	-	-๐.๐๗	๐.๑๓	๐.๔๒
๒๑-๔๐ ปี	๔.๐๓	-	-	๐.๒๐*	๐.๔๙
๔๑-๖๐ ปี	๓.๘๓	-	-	-	๐.๒๙*
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๕๔	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปีมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๔๑-๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๔๑-๖๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหาร
จัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัด
เพชรบูรณ์ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑-๔๐ ปี	๔๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๓.๙๖	๔.๐๑	๓.๘๑	๓.๕๙
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓.๙๖	-	-๐.๐๕	๐.๑๕	๐.๓๗
๒๑-๔๐ ปี	๔.๐๑	-	-	๐.๒๐*	๐.๔๒
๔๑-๖๐ ปี	๓.๘๑	-	-	-	๐.๒๒*
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๕๙	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๔๑-๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๔๑-๖๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑-๔๐ ปี	๔๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๓.๗๙	๓.๙๐	๓.๖๘	๓.๔๘
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓.๗๙	-	๐.๑๑	๐.๑๑	๐.๓๑
๒๑-๔๐ ปี	๓.๙๐	-	-	๐.๒๒	๐.๔๒*
๔๑-๖๐ ปี	๓.๖๘	-	-	-	๐.๒๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๔๘	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหาร
จัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัด
เพชรบูรณ์ ด้านการประเมินกระบวนการ

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑-๔๐ ปี	๔๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๒	๔.๑๐	๓.๘๗	๓.๔๙
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๐๒	-	๐.๐๘	๐.๑๕	๐.๕๓
๒๑-๔๐ ปี	๔.๑๐	-	-	๐.๒๓	๐.๖๑*
๔๑-๖๐ ปี	๓.๘๗	-	-	-	๐.๓๘
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๔๙	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินกระบวนการมากกว่ากลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลผลิต

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑-๔๐ ปี	๔๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๗	๔.๑๒	๓.๙๖	๓.๖๐
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๐๗	-	-๐.๐๕	๐.๑๑	๐.๔๗
๒๑-๔๐ ปี	๔.๑๒	-	-	๐.๑๖	๐.๕๒*
๔๑-๖๐ ปี	๓.๙๖	-	-	-	๐.๓๖
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๖๐	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลผลิต มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๔๕)

การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติ					
ธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	SS	Df	MS	F	Sig.
วัดทุ่งสะเดียง					

๑. ด้านการประเมิน สภาวะแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๔๔	๓	.๕๔๘	.๘๖๙	.๔๕๗
	ภายในกลุ่ม	๒๑๔.๙๘๑	๓๔๑	.๖๓๐		
	รวม	๒๑๖.๖๒๕	๓๔๔			
๒. ด้านการประเมิน ปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๕๐๗	๓	๓.๘๓๖	๘.๐๐๐**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๖๓.๔๘๗	๓๔๑	.๔๗๙		
	รวม	๑๗๔.๙๙๔	๓๔๔			
๓. ด้านการประเมิน กระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	๕.๐๒๘	๓	๑.๖๗๖	๓.๓๒๖**	.๐๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๗๑.๘๖๕	๓๔๑	.๕๐๔		
	รวม	๑๗๖.๘๙๔	๓๔๔			
๔. ด้านการ ประเมินผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๒๐	๓	๑.๒๔๐	๒.๔๘๖	.๐๖๐
	ภายในกลุ่ม	๑๗๐.๐๔๓	๓๔๑	.๔๙๙		
	รวม	๑๗๓.๗๖๒	๓๔๔			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๖๘	๓	๑.๕๒๓	๓.๙๔๙**	.๐๐๙
	ภายในกลุ่ม	๑๓๑.๔๗๗	๓๔๑	.๓๘๖		
	รวม	๑๓๖.๐๔๕	๓๔๔			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน (Sig=๐.๐๐๙) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ๒ ด้าน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นรายคู่โดยภาพรวมจำแนกเป็นรายด้านของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรม ๒ ด้าน คือ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้าและด้านการประเมินกระบวนการ โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดในตารางที่ ๔.๑๕ - ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๓.๙๖	๔.๐๕	๓.๘๒	๓.๗๒
ประถมศึกษา	๓.๙๖	-	-๐.๐๙	๐.๑๔	๐.๒๔*
มัธยมศึกษา	๔.๐๕	-	-	๐.๒๓*	๐.๓๓
ปริญญาตรี	๓.๘๒	-	-	-	๐.๑๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๒	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ก็มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๓.๘๖	๓.๙๖	๓.๕๔	๓.๕๗
ประถมศึกษา	๓.๘๖		-๐.๑๐	๐.๓๒	๐.๒๙
มัธยมศึกษา	๓.๙๖			๐.๔๒*	๐.๓๙*
ปริญญาตรี	๓.๕๔				-๐.๐๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๕๗				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินกระบวนการ

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๓.๙๗	๔.๑๑	๓.๘๘	๓.๗๖
ประถมศึกษา	๓.๙๗	-	-๐.๑๔	๐.๐๙	๐.๒๑*
มัธยมศึกษา	๔.๑๑	-	-	๐.๒๓*	๐.๓๕
ปริญญาตรี	๓.๘๘	-	-	-	๐.๑๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๖	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ก็มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๔๕)

การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง		SS	Df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการประเมินผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	.๙๙๔	๒	.๔๙๗	.๗๘๘	.๔๕๖
	ภายในกลุ่ม	๒๑๕.๖๓๒	๓๔๒	.๖๓๑		
	รวม	๒๑๖.๖๒๕	๓๔๔			
๒. ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๙๒	๒	.๙๔๖	๑.๘๖๙	.๑๕๖
	ภายในกลุ่ม	๑๗๓.๑๐๒	๓๔๒	.๕๐๖		
	รวม	๑๗๔.๙๙๔	๓๔๔			
๓. ด้านการประเมินกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๔	๒	.๐๐๒	.๐๐๔	.๙๙๖
	ภายในกลุ่ม	๑๗๖.๘๙๐	๓๔๒	.๕๑๗		
	รวม	๑๗๖.๘๙๔	๓๔๔			
๔. ด้านประเมินผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	.๐๘๗	๒	.๐๔๓	.๐๘๕	.๙๑๘
	ภายในกลุ่ม	๑๗๓.๖๗๖	๓๔๒	.๕๐๘		
	รวม	๑๗๓.๗๖๒	๓๔๔			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	.๐๔๘	๒	.๐๒๔	.๐๖๐	.๙๔๒
	ภายในกลุ่ม	๑๓๕.๙๙๗	๓๔๒	.๓๙๘		
	รวม	๑๓๖.๐๔๕	๓๔๔			

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๔

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	.๙๙๔		.๓๑๙	-	✓
๒.	อายุ		๕.๙๓๔	.๐๐๑	✓	-
๓.	ระดับการศึกษา		๓.๙๔๙	.๐๐๙	✓	-
๔.	อาชีพ		.๐๖๐	.๙๔๒	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปได้ว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔.๔ ปัญหา และข้อเสนอแนะในความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกรายด้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐-๔.๒๓

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
๑. ยังไม่มีการวางแผน การติดตามผล พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ในจุดบกพร่องของการปฏิบัติธรรม	๑. ควรมีการวางแผน การติดตามผล และแก้ไขจุดบกพร่องของการปฏิบัติธรรม
๒. ไม่มีการวางแผนการเทศนา อบรม บรรยาย โดยใช้เทคนิคที่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย	๒. เมื่อได้รับการอบรมแล้ว ควรปล่อยให้ผ่อนคลายในสวนป่า เพื่อให้ปฏิบัติเอง
๓. มีการวางแผน การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ วัน เวลา การปฏิบัติธรรม ยังไม่ชัดเจน	๓. ต้องมีการวางแผน การแจ้งข่าวสารต่าง ให้ชัดเจน และควรแจ้งล่วงหน้า

จากตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าควรมีการประเมินผลผลิต และแก้ไขจุดบกพร่องของการปฏิบัติธรรม เมื่อได้รับการอบรมแล้ว ควรปล่อยให้ผ่อนคลายในสวนป่า เพื่อให้ปฏิบัติเอง และต้องมีการประเมินสภาวะแวดล้อม การแจ้งข่าวสารต่าง ให้ชัดเจน และควรแจ้งล่วงหน้า

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. การสำรวจ กาย วาจา ใจ ยังไม่ถูกกาลเทศะ ๒. ยังมีการสำรวจทางจิต ไม่เพียงพอ ๓. มีการบริหารจัดการในการปฏิบัติธรรมไม่ถูกต้อง ยังไม่เข้าถึงกับการปฏิบัติ	๑. ควรสำรวจ สังวร ระวังทุกขั้นตอนของอิริยาบถ ทั้งแก้อย่างทางธรรมชาติ คือ นอน นั่ง ยืน เดิน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ให้ปกติอยู่เสมอ ๒. มีความคล่องแคล่ว ว่องไว เดินอย่างมีสติ ไม่เอะอะ ยืนพูดอย่างมั่นคง มีบุคลิกภาพที่ดี ๓. การบริหารจัดการในการเจริญภาวนาในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น การนั่ง นอน ยืน เดิน การรับประทานอาหาร

จากตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ควรสำรวจ สังวร ระวังทุกขั้นตอนของอิริยาบถทั้งแก้อย่างทางธรรมชาติ คือ นอน นั่ง ยืน เดิน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ให้ปกติอยู่เสมอ มีความคล่องแคล่ว ว่องไว เดินอย่างมีสติ ไม่เอะอะ ยืนพูดอย่างมั่นคง มีบุคลิกภาพที่ดี และการบริหารจัดการในการเจริญภาวนาในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น การนั่ง นอน ยืน เดิน การรับประทานอาหาร

ตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินกระบวนการ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
๑. เนื้อหาสาระในการฝึกอบรม เข้าใจยาก และไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ๒. ยังไม่มีการทำแบบประเมินผลให้ถูกต้องตามความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม ๓. มีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขณะเข้ารับการฝึกอบรมเพียงพอหรือไม่	๑. ควรปรับปรุงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อสามารถปฏิบัติได้จริง ๒. ควรมีการทำแบบประเมินผลในการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรม ๓. ควรมีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขณะเข้ารับการฝึกอบรมที่เพียงพอ

จากตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อสามารถปฏิบัติได้จริง ควรมีการทำแบบประเมินผลในการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรม และควรมีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขณะเข้ารับการฝึกอบรมที่เพียงพอ

ตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านประเมินผลผลิต

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
๑. ผู้เข้าอบรมไม่สามารถเข้าถึงการเสนอแนะถึงความต้องการของตนเอง	๑. ควรมีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของการดำเนินการบริหารจัดการทุกขั้นตอน
๒. ยังขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เข้าใจที่ตรงกัน	๒. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างชัดเจนเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน
๓. ไม่มีการประสานงานกับชุมชนในการจัดกิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรม	๓. ควรมีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่น

จากตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ควรมีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของการดำเนินการบริหารจัดการทุกขั้นตอน ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมชัดเจนเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และควรมีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่น

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ใน ๔ ด้าน คือ ด้านการประเมินภาวะแวดล้อม ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า ด้านการประเมินกระบวนการและด้านประเมินผล ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๙ รูปหรือคน ดังนี้

๑. พระเทพรัตนกวี	เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์
๒. พระครูวรพัชรสถิตย์	เจ้าอาวาสวัดเทพสโมสร
๓. พระครูสถิตพัชรเขต	เจ้าอาวาสวัดทุ่งสะเดียง เจ้าคณะตำบลป่าเลา
๔. นายเสกสรร นิยมเพ็ง	นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์
๕. นายประทีน นาคสำราญ	นายก อบต. สะเดียง
๖. นางพจนีย์ โฆษิตานนท์	นายกพุทธสมาคมจังหวัดเพชรบูรณ์
๗. นางน้ำผึ้ง ชัยรัตน์	อุบาสิกาวัดทุ่งสะเดียง
๘. นางทองมวน ทองจันทร์	อุบาสิกาวัดเทพสโมสร
๙. นางสาววรรณ เหลาสะอาด	อุบาสิกาวัดมหาธาตุ

ผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปผลโดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัยดังนี้

๔.๕.๑ ด้านการประเมินสถานะแวดล้อม จากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

มีการวางแผนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมการจัดกิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๑ มีการจัดการประชุมบูรณาการร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติธรรม และวิทยากรเพื่อหาแนวทางในการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การลงพื้นที่ในรูปแบบการวางแผนโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๒ มีการวางแผนจัดทำแบบสำรวจเพื่อรับทราบปัญหาในแต่ละหมู่บ้านเพื่อทำในการวางแผนในการดำเนินการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน พุทธศาสนิกชนตระหนักในหน้าที่ที่สำคัญในการพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาพร้อมกับการศึกษาการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันพระพุทธศาสนา ในโลกสังคมปัจจุบันนี้ วัตถุนิยมที่มองว่าเจริญแต่คนกลับมีความประพฤติไม่เหมาะสม คนในสังคมจึงสรุปว่าศีลธรรมเสื่อม แต่หากได้ใส่ใจพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วก็จะทราบว่าไม่ใช่ศีลธรรมเสื่อมแต่กลับเป็น คนเสื่อมจากศีลธรรมต่างหาก^๓

นอกจากการรับฟังจากชุมชนที่เปิดช่องทางสื่อสารระหว่างประชาชนกับท้องถิ่นโดยจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ ในการวางแผนโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๔ ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการทุกข้อเสนอท้องถิ่นต้องรับแล้วแจ้งกลับให้ประชาชนรับทราบ มีการ

^๑ สัมภาษณ์, พระเทพรัตนกวี, เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙.

^๒ สัมภาษณ์, นายเสกสรร นิยมเพ็ง, นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์, นางพจนีย์ โฆษิตานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์, พระเทพรัตนกวี, เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙.

ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๕ มีการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลแก่ประชาชนในการออกเก็บข้อมูลความต้องการของประชาชนเพื่อวางแผนโดยใช้ กิจกรรม “โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง” และมีการรับฟังความคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และดำเนินการประชุมเจ้าหน้าที่^๖ มีการเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมใน การวางแผนโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๗ ต้องประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบถึงผลลัพธ์และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเมื่อมีส่วนร่วมเพื่อตัดสินใจในการ วางแผนโครงการปฏิบัติธรรมของวัดทุ่งสะเดียง^๘ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปฏิบัติอยู่โดย ปกติ จะเข้าไปร่วมวางแผนในชุมชน และให้ประชาชนลงมติในการประชุมทุกครั้ง และไม่มีปัญหาใน การดำเนินการวางแผนโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง^๙

สรุปได้ว่า มีการวางแผนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมการจัดกิจกรรม จัดการประชุมบูรณาการร่วม ระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติธรรม และวิทยากร เพื่อหาแนวทางในการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของ ประชาชน มีการวางแผนจัดทำแบบสำรวจเพื่อรับทราบปัญหาในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ เยาวชน พุทธศาสนิกชนตระหนักในหน้าที่ที่สำคัญในการพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาพร้อมทั้ง การศึกษาการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันพระพุทธศาสนา ในโลกสังคมปัจจุบันนี้ วัตถุนิยมที่มอง ว่าเจริญแต่คนกลับมีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม คนในสังคมจึงสรุปว่าศีลธรรมเสื่อม แต่หากได้ใส่ใจ พิจารณาย่างถ่องแท้แล้วก็จะทราบว่าไม่ใช่ศีลธรรมเสื่อมแต่กลับเป็น คนเสื่อมจากศีลธรรมต่างหาก แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปฏิบัติอยู่โดยปกติ จะเข้าไปร่วมวางแผนในชุมชน และให้ ประชาชนลงมติในการประชุมทุกครั้ง และไม่มีปัญหาในการดำเนินการวางแผนโครงการปฏิบัติธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง

๔.๕.๒ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า จากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

มีความศรัทธาในการปฏิบัติธรรม ฟันฟูสภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็นแบบอย่างใน การดำเนินชีวิตการบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจน กระจายบทบาทสู่ระดับล่าง ประชาชนชาวพุทธได้

^๕ สัมภาษณ์, พระครูวรพัชรดิตถ์, เจ้าอาวาสวัดเทพสโมสร, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๖ สัมภาษณ์, พระครูสถิตพัชเขต, เจ้าอาวาสวัดทุ่งสะเดียง, ตำบลป่าเลา, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์, นางน้ำผึ้ง ชัยรัตน์, อุบาสิกาวัดทุ่งสะเดียง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๘ สัมภาษณ์, นางทองม้วน, ทองจันทร์อุบาสิกาวัดเทพสโมสร, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๙ สัมภาษณ์, นายประทีน นาคสำราญ, นายก อบต สะเดียง, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

เข้าถึงพระพุทธศาสนา^{๑๐} โครงการปฏิบัติธรรมวัดทุ่งสะเดียงเป็นองค์กรหนึ่งที่ช่วยเยียวยาสังคม สงเคราะห์และอุปถัมภ์สังคม โดยมีการช่วยเหลือสังคมทั้งทางวัตถุ และ ทางจิตใจ^{๑๑} ทางวัตถุได้มีการ สร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ อาทิเช่น โรงเรียน สถานพยาบาล หน่วยงานเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และอื่นๆ เป็นต้น^{๑๒} ทางจิตใจ ได้มีการนำหลักธรรมะของศาสนา มาอบรมสั่งสอน ประชาชน หรือให้ประชาชนทั่วไปได้นำไปเป็นไปแนวทางในการดำเนินชีวิตให้สงบสุข ความเจริญ^{๑๓} ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของโครงการปฏิบัติธรรมวัดทุ่งสะเดียงนับว่ามีประ สทธิิธีระดับหนึ่งกับ กลุ่มชนอัน เช่น ศาสนิกชนแต่ยังไม่กว้างขวางเท่าใจสำหรับกลุ่มชนทั้งประเทศ^{๑๔}

โครงการปฏิบัติธรรมวัดทุ่งสะเดียงส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยรู้จักกันมากนักจะรู้จักกันในหมู่ โรงเรียน หน่วยงาน และชุมชน ยังไม่ค่อยแพร่หลายในหมู่คนไทยแต่เอกลักษณ์ประเพณีจะปฏิบัติต่อกันมาอย่างเหนียวแน่น^{๑๕} โครงการปฏิบัติธรรมวัดทุ่งสะเดียงที่เรารู้จักกันในนามของโครงการปฏิบัติ ธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง เป็นผู้นับถือและสนับสนุนมีเอกลักษณ์ และวิธีปฏิบัติที่ เหนียวแน่น^{๑๖} การบริหาร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็น เครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในองค์กร ซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการย่อม เกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ^{๑๗} และจากการสังเกตจากพฤติกรรมของบุคคล วิธีการกระทำได้อย่าง และผลลัพธ์ไม่อาจให้ความมั่นใจได้ว่าจะถูกต้องทั้งนี้เนื่องมาจากการแสดงออกของบุคคลเป็นอากัปกิริยานั้นอาจไม่สะท้อนหรือสื่อให้เราทราบถึงทัศนคติที่แท้จริงของเขาได้^{๑๘}

สรุปได้ว่า มีความศรัทธาในการปฏิบัติธรรม พื้นฟูสภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็น แบบอย่างในการดำเนินชีวิตการบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจน กระจายบทบาทสู่ระดับล่าง ประชาชน ชาวพุทธได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา โครงการปฏิบัติธรรมวัดทุ่งสะเดียงเป็นองค์กรหนึ่งที่ช่วยเยียวยา สังคม สงเคราะห์และอุปถัมภ์สังคม โดยมีการช่วยเหลือสังคมทั้งทางวัตถุ และ ทางจิตใจ ทางวัตถุได้มี การสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ อาทิเช่น โรงเรียน สถานพยาบาล หน่วยงานเอกชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่นๆ เป็นต้น ทางจิตใจ ได้มีการนำหลักธรรมะของศาสนา มาอบรมสั่งสอน ประชาชน หรือให้ประชาชนทั่วไปได้นำไปเป็นไปแนวทางในการดำเนินชีวิตให้สงบสุข ความเจริญ

^{๑๐} สัมภาษณ์,นางสุวรรณ เหลาสะอาด อุบาสิกาวัดมหาธาตุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์,พระครูวรสถิตพัชรกิตย,เจ้าอาวาส วัดเทพสโมสร, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๒} สัมภาษณ์,พระครูสถิตพัชรเขต,เจ้าอาวาสวัดทุ่งสะเดียง,ตำบลป่าเลา, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์,นางพจนีย์ โฆษิตานนท์,นายกพุทธสมาคมจังหวัดเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์,นายเสกสรร นิยมเพ็ง,นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์,นางน้ำผึ้ง ชัยรัตน์,อุบาสิกาวัดทุ่งสะเดียง,๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์,นางทองมวน ทองจันทร์, อุบาสิกาวัดเทพสโมสร, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์,นางสุวรรณ เหลาสะอาด, อุบาสิกาวัดมหาธาตุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์,นายประทีน นาคสำราญ,นายก อบต สะเดียง, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

๔.๕.๓ ด้านการประเมินกระบวนการ จากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียงจะเป็นที่นิยมและมีชื่อเสียง จำเป็นจะต้อง เตรียมพร้อมในเรื่องบุคลากร หรือพระอาจารย์ผู้สอน^{๑๙} โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียงจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดี และมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้ อย่าไปยกตนข่มท่าน ต้องเข้ากับชาวบ้านให้ได้ ต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เข้ากับเขาให้ได้ก่อน^{๒๐} ใครที่เป็นหัวหน้าต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับชาวบ้าน ต้องไปหาเขา อย่ารอให้เขามาหาเรา^{๒๑} มีการเยี่ยมเยียนหาชาวบ้านบ่อย ๆ เขาก็เข้ามาวัด เขาเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยมเขา ต้องมีเมตตา เช่น ให้ทานบ้างจะทำให้เขารักและคอยช่วยเหลือเราคอยปกป้องเป็นกำแพงให้เรา ผู้บรรยายหรือผู้สอนจำเป็นต้องมีการศึกษา และมีความรู้ถูกต้อง^{๒๒}

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นของพระภิกษุ นอกจากการศึกษาให้ดีแล้ว การได้ปฏิบัติจนมีผลแห่งการปฏิบัติ จะทำให้เราสามารถพัฒนาบุคลากรได้ เมื่อฝึกฝนอบรมดีแล้วก็สามารถจะเผยแผ่การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาได้มีประสิทธิภาพต่อไป^{๒๓} นอกจากนี้ความสำคัญของบุคลากรคือ ตัวบุคลากรเป็นกัลยาณมิตรด้วย ถ้าท่านปรับปรุงตัวเอง ให้มีศักยภาพ ในเรื่องของการประพฤติ ปฏิบัติทุกอย่างก็จะตามมา^{๒๔} เพราะบางครั้ง เราพยายามจะจัดหาบุคลากรที่อื่นมาลง แต่บุคลากรที่มีคุณภาพ ท่านก็จะมีที่อยู่ของท่านที่เป็นที่เป็นทางอยู่ เราเอามาลงได้เพียงครั้งคราว ฉะนั้น เราต้องมีเอง ต้องพยายาม ถ้าโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียงพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพบุคลากร หรือบุคลากรที่มีอยู่แล้ว^{๒๕} พยายามต่อยอดด้วยการให้เข้าไปฝึกปฏิบัติทำให้จริงจัง จนเป็นที่ยอมรับแล้วนี้ แน่นนอนมันก็มีหลายสิ่งหลายอย่างตามมา^{๒๖} ส่วนมากจะเป็นตัวอาจารย์ มีคำสอนที่ชัดเจน ต้องมีใจบริการ มีวิสัยทัศน์ชัด มีปณิธานที่มั่นคง เพราะงานพัฒนาใจคนมันไม่เหมือน งานทั่วไป^{๒๗}

สรุปได้ว่า โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียงจะเป็นที่นิยมและมีชื่อเสียง จำเป็นจะต้อง เตรียมพร้อมในเรื่องบุคลากร หรือพระอาจารย์ผู้สอน จำเป็นต้องมีผู้นำที่ดี

^{๑๙} สัมภาษณ์, พระเทพรัตนกวี, เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์, พระครูวรพัชรสถิตย์, เจ้าอาวาสวัดเทพสโมสร, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์, พระครูสถิตพัชรเขต, เจ้าอาวาสวัดทุ่งสะเดียง, ตำบลป่าเลา, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์, นางพจนีย์ โฆษิตานนท์, นายกพุทธสมาคมจังหวัดเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์, นายกเสกสรร นิยมเพ็ง, นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์, นางน้ำผึ้ง ชัยรัตน์, อุบาสิกาวัดทุ่งสะเดียง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์, นางทองมวน ทองจันทร์, อุบาสิกาวัดเทพสโมสร, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์, นางสุวรรณ เหลาสะอาด, อุบาสิกาวัดมหาธาตุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายประทีน นาคสำราญ, นายก อบต. สะเดียง, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

และมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้ อย่าไปยกตนข่มท่าน ต้องเข้ากับชาวบ้านให้ได้ ต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เข้ากับเขาให้ได้ก่อน ใครที่เป็นหัวหน้าต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับชาวบ้าน ต้องไปหาเขา อย่ารอให้เขามาหาเรา ตัวบุคลากรเป็นกัลยาณมิตรด้วย ถ้าท่านปรับปรุงตัวเอง ให้มีศักยภาพ ในเรื่องของการประพฤติ ปฏิบัติ ทุกอย่างก็จะตามมา

๔.๕.๔ ด้านประเพณีผลผลิต จากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ความสำคัญกับบุคลากร คือข้อวัตรปฏิบัติของวิปัสสนาจารย์อันนี้เป็นอันดับหนึ่งเลย คนตอนนี้เครียดอยู่ก็เยอะ^{๒๘} ถ้าวิปัสสนาจารย์ พระในวัด อาจารย์ในวัดไม่สำรวจจริยวัตรที่งดงาม อันนี้คือทำลายศรัทธา^{๒๙} ข้อปฏิบัติจริยวัตรของพระ หมายถึงพระทั่วไปด้วยที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดนั้น แล้วก็ข้อปฏิบัติของพระกรรมฐาน^{๓๐} ถ้าพระวิปัสสนาจารย์สามารถประยุกต์บูรณาการเรื่องภavana มาใช้กับการทำงานได้ทุกอย่างนั้น จะมีความสุขที่สุดเลย ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตทำงาน มั่นรุ่งไปหมด^{๓๑} พระวิทยากรหรือพระผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถ เพื่อที่ผู้ที่ได้เข้าไปปฏิบัติธรรมแล้วเกิดความรู้ เกิดความประทับใจ ที่จะสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำได้ดี^{๓๒} เขาก็จะเป็นแรงจูงใจ ซึ่งสำหรับบางคนที่เขาไปแรกๆ ก็เอาง่ายๆ ก่อนไม่ต้องเข้มมาก เพื่อที่จะให้เขาได้ปรับตัวได้ แต่อาจจะต้องดูว่าคนเข้ามาครั้งที่เข้าไร เพราะถ้าครั้งแรกให้ทำงานง่าย ครั้งต่อไปก็จะเพิ่มขึ้น^{๓๓}

พระวิทยากรเองที่จะมาให้คำชี้แนะในการปฏิบัติธรรม ต้องมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะเยาวชนเราอาจจะใช้สื่อของเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วย เช่น คอมพิวเตอร์ที่จะช่วยคิดอะไรต่างๆ^{๓๔} ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุการณ์ปัจจุบันที่จะให้น่าดูเป็นตัวอย่าง เพราะว่าถ้าเราพูดถึงเรื่องนิทานจะไม่เห็นจะต้องสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาให้เห็น ให้ดูว่าอย่างนี้แหละ เพราะฉะนั้นผู้สอนจึงเป็นส่วนสำคัญ^{๓๕} พระวิทยากร หรือพระกรรมฐานจะต้องได้รับการอบรมฝึกฝนปฏิบัติภาวนาเพื่อให้เข้าใจในแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องจากประสบการณ์ตรง จึงจะสามารถอธิบาย ชี้แจง และแก้ไขปัญหจากผู้ปฏิบัติได้ รวมถึง การศึกษา การประพฤติปฏิบัติ^{๓๖}

^{๒๘} สัมภาษณ์,พระเทพรัตนกวี, เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙.

^{๒๙} สัมภาษณ์,พระครูสถิตพัชรเขต,เจ้าอาวาสวัดทุ่งสะเดียง,ตำบลป่าเลา, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์,พระครูวรพัชรสถิตย์,เจ้าอาวาสวัดเทพสโมสร, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์,นางพจนีย์ โฆษิตานนท์,นายกพุทธสมาคม, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์,นายเสกสรร นิยมเพ็ง, นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๓} สัมภาษณ์,นางน้ำผึ้ง ชัยรัตน์,อุบาสิกาวัดทุ่งสะเดียง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์,นายประทีน นาคสำราญ, นายก อบต สะเดียง, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

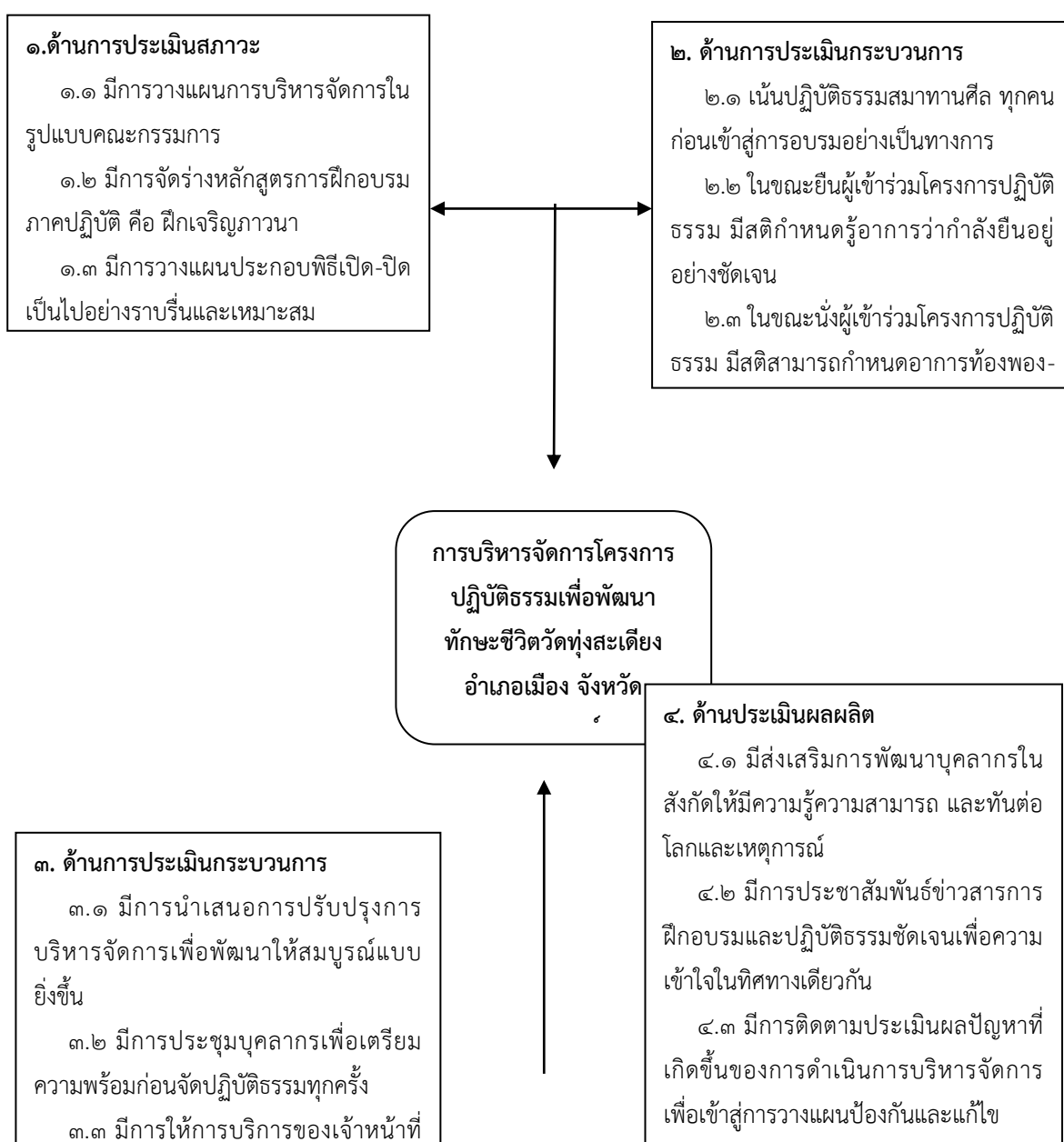
^{๓๕} สัมภาษณ์,นางทองม้วน ทองจันทร์,อุบาสิกาวัดเทพสโมสร, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์,นางสุวรรณ เหลาสะอาด,อุบาสิกาวัดมหาธาตุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สรุปได้ว่า ความสำคัญกับบุคลากร คือข้อวัตรปฏิบัติของวิปัสณาจารย์อันนี้เป็นอันดับหนึ่งเลย คนตอนนี้เครียดอยู่ก็เยอะ ถ้าวิปัสณาจารย์ พระในวัด อาจารย์ในวัดไม่สำรวจจริยวัตรที่งดงาม อันนี้คือทำลายศรัทธา ข้อปฏิบัติจริยวัตรของพระ หมายรวมพระทั่วไปด้วยที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดนั้น แล้วก็ข้อปฏิบัติของพระกรรมฐาน ถ้าพระวิปัสณาจารย์สามารถประยุกต์บูรณาการเรื่องภavana มาใช้กับการทำงานได้ทุกอย่างนั้น จะมีความสุขที่สุดเลย ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตทำงาน มันรุ่งไปหมด จะเป็นแรงจูงใจ ซึ่งสำหรับบางคนที่เขาไปแรกๆ ก็เอาง่ายๆ ก่อนไม่ต้องเข้มมาก เพื่อที่จะให้เขาได้ปรับตัวได้ แต่อาจจะต้องดูว่าคนเข้ามาครั้งที่เข้าไร เพราะถ้าครั้งแรกให้ทำงานง่ายๆ ครั้งต่อไป

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
ที่มา:สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ อธิบายได้ดังนี้ แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการบริหารโครงการ ภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตวัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการประเมินสถานะแวดล้อม ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการในรูปแบบ คณะกรรมการเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพ มีการกำกับดูแลที่ทั่วถึง ในส่วนของหลักสูตรการฝึกอบรมก็ควรที่จะมีการจัดร่างหลักสูตรการฝึกอบรม ภาคปฏิบัติ คือ ฝึกเจริญภูวนาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และควรมีการประชาสัมพันธ์และมีการวางแผนประกอบพิธีเปิด-ปิด เป็นไปอย่างราบรื่นและเหมาะสม เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน

๒. ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า ควรมีการมุ่งเน้นในการคัดเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเข้าร่วมโครงการ ขณะเดียวกันก่อนดำเนินการฝึกปฏิบัติทุกครั้งควรที่จะเน้นการปฏิบัติธรรม สมาทานศีลทุกรูป ทุกคนก่อนเข้าสู่การอบรมอย่างเป็นทางการ จากนั้นควรส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมมีสติกำหนดรู้อาการที่กำลังยืนอยู่อย่างชัดเจน ในขณะที่ผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม มีสติสามารถกำหนดอาการท้องฟอง-ยุบได้

๓. ด้านประเมินกระบวนการ ควรมีการนำเสนอการปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น มีการประชุมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดปฏิบัติธรรมทุกครั้ง มีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขณะเข้ารับการฝึกอบรมเพียงพอหรือไม่

๔. ด้านประเมินผลผลิต ควรมีส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีความรู้ความสามารถ และทันต่อโลกและเหตุการณ์ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการฝึกอบรมและปฏิบัติ

ธรรมชัดเจนเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และกลุ่มตัวอย่างมีการติดตามประเมินผลปัญหาที่เกิดขึ้นของการดำเนินการบริหารจัดการเพื่อเข้าสู่การวางแผนป้องกันและแก้ไข สามารถนำสิ่งที่ได้จากโครงการปฏิบัติธรรมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่ยั่งยืนตลอดไป